

Kamu Yönetimi ve Teknoloji

KAYFOR 2010

TÜRKİYE VE ORTA DOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜSÜ

TODAİE Yayın No: 360
ISBN: 978-975-8918-42-3

Kamu Yönetimi ve Teknoloji

© 2011, 1. Basım, TODAİE

Bu kitabın bütün hakları Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik veya fotokop yoluyla basımı, yayımı, çoğaltma ve dağıtımını yapılamaz.

Baskı

Hangar Marka İletişimi Reklam ve Yayıncılık Hizmetleri
Konur 2 Sokak No: 57/4 Kızılay/ANKARA Tel: 0 312 425 07 34

Yayına Hazırlayanlar:

Doç. Dr. Onur Ender ASLAN
Yrd. Doç. Dr. Nuran SAVAŞKAN AKDOĞAN
Yrd. Doç. Dr. Burak TANGÖR
Yrd. Doç. Dr. Hande MİMAROĞLU ÖZGEN
Asu ALTUNOĞLU

Kapak: Hilal GÖRGÜLÜ

Sayfa Düzeni: Zülfiye GÜRÜNLÜ – Hilal GÖRGÜLÜ

Kütüphane Bilgi Kartı

Kamu Yönetimi ve Teknoloji

ISBN 978-975-8918-42-3

1- Kamu Yönetimi 2- Teknoloji 3- Teknoloji Uygulamaları

Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
85. Cadde (Eski 1. Cadde), No: 8, 06100 Yücetepe ANKARA
Tel: 0 312 231 73 60 Faks: 0 312 231 38 81
e-posta: todaie@todaie.gov.tr
www.todaie.gov.tr
http://yayin.todaie.gov.tr/

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....III

GİRİŞ

- Kamu Yönetimi ve Teknoloji
Yılmaz ÜSTÜNER 3
- "Kamu Hizmeti Bir Tuş Kadar Yakın": Teknoloji ve Yurttaşlık Üzerine Notlar
Ganze YÜCESAN ÖZDEMİR 12
- Türkiye'de Bilim Teknoloji ve Yenilik Alanında Gelişmeler
M. Arif ADLI 18

BİRİNCİ BÖLÜM: FELSEFE VE TEKNOLOJİ

- Antik Çağ Felsefesinde Teknoloji Doğa İnsan İlişkisi
Ufuk AYHAN 31
- "Theoria" dan "Techne" ye: Tekniğin İktidarı
Almet ÖZALP 47
- Bir Yazgı ve Tehlike Olarak Teknoloji
Ertuğrul Rufayi TURAN 61
- "Mutlu Vahşi" den Bilgi Çağına: Liberal Ahlak -Siyasal Özgürleşme - Teknolojik Diktatörlük Tartışması
A. Baran DURAL 66

İKİNCİ BÖLÜM: KATILIM VE TEKNOLOJİ

- Teknoloji ve Demokratik Katılım: e-Devlet Uygulamalarının Kullanımı Üzerine Bir Çalışma
Gülşen KAYA OSMANBAŞOĞLU 91

ONUNCU BÖLÜM: KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİ VE TEKNOLOJİ

- Teknoloji Üzerinde Yeni Kamu Yönetimi ve Denetiminin Rolü *
Osman MEŞE 609
- Yönetim Bilişim Sistemleri Disiplininin Yönetim Bilimi İle Kuramsal *
Etkileşimleri
Türksel KAYA BENSĞİR..... 628
- Nesnesi Belirsiz Disiplin: Yönetim Bilişim Sistemlerinin (YBS) Sosyo-Teknik ve *
Felsefi Paradigmalara Göre Analizi
Ahmet EFE..... 649

ONBİRİNCİ BÖLÜM: MEKÂN VE TEKNOLOJİ

- Kentsel Hizmetlerin Sunumu ve Alımı Açısından Teknoloji Kullanımının
Etkileri
Berkan DEMİRAL - Gökben DEMİRBAŞ 673
- Kalkınma Sürecinde Bölgearası Dengesizlik ve İller Bankasının Rolü-
Teknoloji
Hakkı Hakan HOZİKLİGİL 690
- Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kentsel Mekâna Yansıması
Şafak KAYPAK 698
- Kent Güvenlik Yönetim Sistemleri ve Kent Yönetimlerinin Geleceği
Orhan FİLİZ 716

ONİKİNCİ BÖLÜM: KAMU YÖNETİMİ, BİLGİ TOPLUMU VE MEDYA

- Bilgi Toplumunda Siyasetin ve Yönetimin Temel Önkoşulu: Teknoloji ve
Yönetilebilir Bilgi
A. Serap FIRAT 735
- Azerbaycan'da Medya, Kamu Yönetimi ve Sivil Toplum: Demokratik
Toplumda Devlet-Medya-Sivil Toplum Üçgeni
Jale AKHUNDOVA 753

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM: E-KATILIM UYGULAMALARI

- Web Sitelerinde İyi Yönetişim: Türkiye'deki Bağımsız İdari Otoriteler Örneği
Yakup ALTAN - Mehmet AKTEL - Uysal KERMAN - Oğuzhan ÖZALTIN 771

PLUMUNDA SİYASETİN VE YÖNETİMİN TEMEL LU: TEKNOLOJİ VE YÖNETİLEBİLİR BİLGİ

A. Serap FIRAT*

Bu çalışmanın konusu, "bilgi toplumu" olarak adlandırılan günümüz toplumunu yönetirken, bir siyaset aracı olarak, bilginin kullanımını, bu kullanımda bilginin rolünü ve doğrudan doğruya "bilgi"nin "yönetilebilir" bir unsur olarak kurgulanması ve kullanılması süreçlerini incelemektir. Günümüz dünyamızın her boyutta yaşanan hızlı değişim ve dönüşüm, insanlığın yaşadığı küreselleşme ve kavramsallaştırması konusunda büyük bir karmaşa yaratmıştır. Tam bir hususa vurgu yapmaya çalışırken bir başka temel dönüşüm yaşamakta ve o alana yoğunlaşma gerekmektedir. Bu sarmal böyle sürerken, yeni çalıştığımız şey, hep bir "bilgi"dir. Bu nedenle bu çalışma "bilgi çağı" kavramsallaştırmasını temel almakta ve hemen tüm dönüşümlerin bu eksende gerçekleştiğini/gerçekleşmek zorunda olduğunu ileri sürmektedir. Bu temel üzere "siyaset" in nasıl yapılacağını sorunsalını irdelemektedir. Siyaset, insanın yaşamını tüm boyutlarıyla sarmalayan bir diğer alandır. Bu çok boyutlu nedeniyle de bilgiye olan gereksinimi, başka hiçbir alanla kıyaslanamayacak kadar yoğun ve çeşitlidir. Son bir husus olarak da, bilginin "verili" bir şey olarak "yönetilebilir" olması, siyasetin temel talebi gibi görünmektedir.

Ar Sözcükler: Bilgi, bilgi çağı, siyaset, yönetilebilir bilgi.

gi sonsuz bir evrendir, bütün yaşamımız boyunca hiç de ölçülü davranış beslenebiliriz ondan, ne yapsak tüketemeyiz onu. Üstelik, daha da ondan ne kadar beslenirsek, dünyayı da o kadar az tüketiriz (Maalouf, 43).

in yoğunlaşmasıyla birlikte gündeme giren "bilgi çağı" kavramı, esasa sanayileşme çağının aşıldığı, "bilgi ekonomisi"ne dayalı bir ekonomiden oluşmaktadır. "Sanayileşme, bugün modern olanın yarın çoktan eskimiş olduğu, somut bir nihai noktası olmayan devamlı bir süreçtir. İhtiyaçlar için, Hegel'in "ihtiyaçlar sistemi" dediği şeyi temin etme araçları da gelişmektedir. Marx ve Engels gibi ilk teorisyenler, sanayileşme olarak tekstil endüstrilerine ya da Fransa'daki porselen sanayi gibi hafif endüstrilerin oluşmasını görmüşlerdi. Hafif sanayiler kısa süre içinde, demiryolunun inşası, demir, çelik ve kimya sanayinin kurulması, gemi yapımı ve

* Dr., Ahi Evran Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü.

öteki ağır sanayi dallarıyla tamamlandı... En gelişmiş ülkelerin çok bıraktığı bu gelişme basamağı, endüstriyel gelişmede önemli bir kilodur. Bunu izleyen aşama için; "olgun sanayi toplumu", "yüksek yığılma aşaması", "teknotronik çağ", "iletişim çağı", "sanayi sonrası toplum" bir dizi ad geliştirilmiştir. Bunlar farklı kavramlardır, ama hepsi de bilim, teknik bilgi ve hizmetlerin öneminin ağır sanayiye oranla çok arttığını göstermektedir" (Fukuyama, 1999: 102).

Tom Stoiner, bilgiye dayalı sanayi sonrası ekonominin özelliklerini

- "İstihdam yapısındaki hizmet sektörü lehine değişim,
- Ekonomik işlemlerin krediye dayalı hale gelmesi (çek, kredi kartı, havaleleri vb),
- İleri teknoloji ürünlerinin üretiminde artan işbölümü, ucuz ulaştırma ve haberleşme sistemlerinin doğuşu nedeniyle ekonomilerin uluslararası boyuta çıkarak, uluslararası boyuta gelmesi,
- Ekonominin kurumsallaşması: Gelişmiş ülkelerde serbest piyasa ekonomisinin yerini kurumsal ekonominin alması; Devlet, büyük şirketler ve ticaret birliklerinin, ekonomi üzerinde artan etkisi; Sendikaların, keticilerin organize olması" şeklinde sıralamaktadır (Aktaran: Atik, 2002: 40-41).

Bütün bu süreç, "bilgi iletişimi" odaklı olduğundan, bilgi yoğunlaşma, bilgi yayılımı da önem kazanmakta ve "iletişim/enformasyon" kavramı daha büyük önem kazanmaktadır. Castells'in kavramsallaştırmaları, bulunduğumuz çağ, yine bir kapitalist çağdır. Ama bu son derece entelektüel, hiçbir zaman olmadığı kadar kültüre yerleşmiş ve teknolojiyle donatılmış bir kapitalizmdir. Sistemin işlerliği, "gerek kültür, gerekse teknoloji" olarak tekrarlanan, küresel olarak birbiriyle bağlantılı bir mübadele sürecidir. Bilgi ve enformasyonun bilgi ve enformasyona dayalı olarak hızla yayılmasına bağlı olarak yürümektedir (Castells, 2007: 498). İşte bu süreç, ulaşılabilirliğini, işlenebilirliğini, dijitalleşmesini, toplumsallaşmasını, lebilirliğini hem sağlar, hem de zorlaştırır. Günümüz siyasetçisi için, bu süreçten yararlanarak politika üretebilmek önemli bir sınav durumudur.

BİLGİNİN YAYILIMI VE SİYASETTE ROLÜ

"Bilgi" tarihin her döneminde güç ve siyaset kavramıyla ilişkili olmuştur. "Herakleitos, logos kavramını kullanarak aristokratik ideolojiye yeni bir anlam kazandırmıştır. Aristokratların toplumdaki egemen konumlarını, bu kavramla açıklayan mitolojik düşünceye karşılık, Herakleitos bu egemenliğin akıl üstünlüğüne, bilgeliğine bağlar." (Ağaoğulları, 1994: 57-58).

chin, ise "bilgi"nin toplumdaki hiyerarşi ve bu hiyerarşiye bağlı olan yönetimin tekelinin kökenini oluşturduğunu belirtmektedir: "İlk biçimi olan gerontokrasi, gençler bilgi için yaşlılara başvurmak zorlukları için gerçekleşme olanağı buldu. Yaşlıların kafalarında yazılı bilginin yerini tutacak olan belgeler ya da kitaplar yoktu. Yaşlılar bilgiyi çarpıcı bir biçimde kullanarak, tarih öncesinin ilk yönetim biçimini Ataerkillik de sahip olduğu iktidarın önemli bir bölümünü, klanın en yaşının yaşının kendisine verdiği deneyim adına elinde tuttuğu bilgiye yazı kullanımı toplumsal deneyimi ve kültürü kolayca demokratikleştirdi. Bu olgunun bilincinde olan kurnaz yönetici seçkinler, özellikle yazma sınıfı, okuma yazma üzerinde sıkı bir denetim kurdu ve yazı bilgisi "kilise görevlileriyle sınırlandırıldı" (Bookchin, 1999: 85). Bu süreç üzerine kurulu bilgi otoritesi, ruhban sınıfıyla da ayrı bir ayrıcalık kazandı.

bu süreçte de bu görüşü ortaçağdaki tarihsel kökenlerine götürerek irdeleyen Bookchin, "Halk, "feodalitenin kendine biçtiği imge içinde yalnızca savaş ve üretilen ürünleri yönetirken, ...bilgi alanı, Kilisenin tekeli haline gelmiştir... Düzen gibi değişmez niteliktedir ve Tanrı tarafından ancak ayrıcalıklı kullara ifşa edilmiştir. O halde bilgi bir araştırma ve düşünme faaliyeti sonucunda elde edilen bir nokta olmayıp, ifşa edilmeleri uygun görülenlere verilen bir ayrıcalıktır. Bu ayrıcalıklar da, Tanrının sevgili kulları olan Kilise mensuplarıdır" (Bookchin, 1995: 151). Aydınlanma çağı ile birlikte kırılan bu tekel, süreç içinde demokratik bir nitelik kazanmışsa da yine de öncelikleri ele geçiren bir süreç zaman olmuştur.

günümüzde ise büyük bir bilgi yoğunluğu ve daha ötesi hızı söz konusudur. Bu yüzden bu çağa "negatif keşifler çağı" demektir: "Yeni makineler, bilgi sayılamayacak kadar yeni veri getirmektedir. Bu da durumu eskiye göre Ortaya göre çok değiştirmektedir. O sıra bir enformasyon kirliliği. Böyle olunca, anlamın enformasyonu aşması eğilimi vardı. Enformasyonun yayılacak makineler olmayınca, insanlar da oralarda olup bitenlerle ilgili olarak konuşuyorlardı... Şimdi makineler çoğalınca, ultraviyole ve enfraruj ışınlar devreye girince, göklerden veri derleyecek tüm diğer araçlar elimizde, bu sefer enformasyonun anlamı aşması eğilimi söz konusudur. Veri derleyeceğiz... Ama o verilerin anlamını çözecek ipuçlarına sahip" olmayabileceğiz (Bookchin, 1999: 253). Bu nedenle günümüz karar vericilerini bekleyen önemli bir sorun alanı da bilginin kategorize edilebilmesinin ve bilgi dışı unsurların anlaşılabilmesinin mümkün kılınmasını sağlamaktır.

bilgi yoğunluk Baudrillard'a göre bilginin değerlendirilmesini de olanaksız hale getirmiştir: "Anlam kültürümüz, anlamın aşırılığı altında çöker, gerçeklik kültürü gerçekliğin aşırılığı altında çöker, bilgi kültürü, bilginin aşırılığı altında çöker. Anlam ve gerçekliğin aynı kefenle gömülmesidir bu" (1998: 30).

Bu anlam ve bilgi aşırılığında yorulan insanogluna, "yalancı bilgi" a birden bire çekici gelmeye başlamıştır.

Bu nedenle Minc, yaşadığımız dönemi "yeni ortaçağ" olarak niteliş bunun nedenini, çağımızda akıl gerilerken, korkuların baskın hale gelş bunun da dinsel, etnik ve siyasal aşırılıkları öne çıkardığını belirtmiş mektedir (2003: 84, 93). Bu süreç bizi, bilgi sahibi olmaktan öte bilgi gereksinir kılmaktadır (Bauman, 1998: 28). Tourraine'e göre, "Önce dönüştük ki, ahlaki davranışımız birtakım modellere başvurmayı olay ve bilgi kasırgasında bireyselliğimizi korumaya ya da zengin dayanıyor artık." (2000: 70).

Ahlaki sorgulama, yalnız bilgi ile olan ilişkisi nedeniyle değil, bilgi ile ilgisi nedeniyle de yapılmaktadır. Teknolojinin en eleştirel kısmını savaş teknolojileri ile ilgili olarak Hobsbawm şu görüşleri dile getirmiştir: "Savaşlar artık kişi dışıydı; öldürmek ya da sakatlamak bir düğmeye basarak da bir kolu çekerek uzaktan sağlanan bir sonuç haline geldi. Teknoloji savaşları görünmez hale getirdi... Batı cephesinin sürekli sabitleştirilmesi karşısında insanlar değil, istatistikler vardı... Hamile bir köylü kuzeyde bir süngü saplamayı akıllarından bile geçirmeyen yumuşak huylular, Londra ya da Berlin üzerine yüksek patlayıcıları veya Nagasaki'ye nükleer bombayı rahatça bırakabildiler. Aç Yahudileri bizzat meşhurler götürme düşüncesini çok iğrenç bir eylem olarak görebilecek çabuk bürokratları, hiçbir kişisel sorumluluk duygusu taşımadan, demiryollarını, ölüm trenlerinin Polonya'daki imha kamplarına düzenli biçimde taşıması sağlayacak şekilde düzenleyebiliyorlardı." (1996: 67). Hobsbawm'ın dediği hususlar günümüz için de hala geçerliğini korumaktadır. Çınsı devam etmekte, teknolojinin insana olan mesafesi ise daha da artmaktadır.

Bilginin getirdiği üstünlüğü kullanabilmek ise özellikle çağımızda disiplininde ayrı bir beceri konusudur. "Bilginin araçsallaştırılarak kategorisine sıkıştırılmış olması", teknolojinin baskın konumuyla birlikte "bilginin yükselişiyile duygular dünyasının gerilemesi ilişkisi" de katkı sunmaktadır (Adorno, 1998: 202-203). Örneğin ünlü İspanyol Eğitim Bakanı Vasconcelos'un akılcılığa karşı olmasının nedeninin, "Bizim şeyin anlamlı gerçeğin bir görünümü olduğunu ve maddi şeylerin yalnız duyguların kavrayabileceğini savunmasında bulunduğu" olmasıdır (Paz, 1990: 154-155). Bilginin duygu alanından uzaklaşp akılcılığın kısıtlandığına ilişkin bu yakınlar, akla ve aklın araçsallaşma konusuna bir tepkiyi de beslemiştir. Feyerabend bu konuda gidilebilecek en ileriye gitmiş ve aklın bu denli egemen kılınmasını "aklofaşizm" olarak niteliş (1995: 369).

bilginin kesinliği de bilim dünyasının tartıştığı ayrı bir felsefi alan-1989: 20-21). Bu yaklaşımın günümüz düşün dünyasındaki karşılı-modernizm" olmuştur. Postmodern dönem, bilgi konusuna eski odaklanmamakta ve bunu doğal kabul etmektedir. "Bir zamanlar kezi ve üretken olan politik hareketlerin zamanla iflas etmiş olma-nda, "saf kan bir politik dönüşüm olanağı gündem dışı görüldü-li, kesin bilgiye talebin oldukça azaldığı da doğrudur" (Eagleton,

YÖNETİMİ

ynaklı bütün bu süreçler, hem yönetimin önemli bir unsuru olarak, lanımını, hem de mevcut bilgilerin de "yönetimi"ni gerektirmekte-oiner'in, bilgiye dayalı sanayi sonrası ekonominin özelliklerini sa-lediği, (yukarıda değinilen) "ekonominin kurumsallaşması" olgusu ıde, burada söz edilen "kurumsallaşma"nın, esas itibariyle "organi-layışını çağrıştırdığı görülecektir. Nitekim "yönetim" denince de n kavram "organizasyon" olmaktadır.

loji Toplumu" isimli önemli çalışmasında Jacques Ellul, "organizas-mını, "teknik" ile ayırmanın olanaklı bulunmadığını ileri sürmekte Toynbee'nin tarihsel aşama olarak, "teknik dönemden organizasyon geçme noktasında olduğumuz görüşünü eleştirmektedir. Mekanik ritik günümüz gelişmelerini karakterize etmediğinde Toynbee ile lduğunu belirten Ellul, teknik dönem ile organizasyon dönemi ara-ği hatta Toynbee'ye katılmayarak, her alandaki devasa organizasyon onuç olarak tekniğin bir aşaması olduğunu vurgulamakta ve şu so-aktadır: "Toynbee'nin "organizasyon", "The Managerial Revolution" masında ise James Burnham'ın "yönetimsel eylem" dediği şey, sos-nik veya idari yaşama uygulanan tekniktir. Teknik aşağıda tarif edi-izasyon"dan başka nedir? "Organizasyon, etkili ve ekonomik bir tüm eylemlerinin koordinasyon ve kombinasyonu, mutabık kalı-ere ulaşmak amacıyla uygun görevleri bireylere veya gruplara tahsis en bir süreçtir" (Ellul, 2003: 21).

r'in işaret ettiği, bilgiye dayalı sanayi sonrası ekonominin diğer bir liği olan "ekonomik işlemlerin krediye dayalı hale gelmesi" konusu netim dünyasının işleyişini büyük ölçüde değiştiren ve dönüştüren dir. Ritzer bu gelişimi "tüketim" olgusunda yaşanan devasa büyüme naktadır. Ona göre, "dünyanın büyük kısmında 20.yüzyılın ikinci ük çeşitlilikte yeni tüketim araçlarının ortaya çıkışına ve patlayıcı ye tanık oldu. Bu, üretimin hakim olduğu bir toplumdaki, tüketimin luğu bir topluma geçişin bir parçası ve bir yansımasıdır. Eski dönem n olan üretim araçlarıydı, ama bugün tüketim araçları yükselmekte-

dir. Alışveriş merkezi çağın tanımlayıcı yapısı olarak fabrikanın yerini almıştır... Hiçbir şey yeni tüketim araçlarının yaygınlığını ve işgalini, yaşamın tüm kesimlerinde giderek artan hazır ve nazırlığını, evimizin bile onları geçmesi olgusundan daha açık anlatamaz... Televizyonun alışveriş kanalı siber uzaydaki çeşitli siteler, mal satma ve süreç içinde evi bir tüketim alanına dönüştürme kapasitelerini giderek artırmışlardır" (2000: 212, 215). Bu değindiği bu "siber uzaydaki siteler" in devreye alınması ise bilgisayarın yeni jisi olan internet ile olanaklıdır. "Kendisi kolaylaştırıcı bir araç olan internet öteki yeni mali kolaylaştırıcı araçların ortaya çıkmasına neden olur" (2000: 212).

Sonuç olarak kapitalizm, yeni organizasyonları içinde, örneğin bir kullanım aracı olan interneti bile bu niteliğinden soyundurmaya çalışıyor. "ticaret aracı"na dönüştürmektedir. Chomsky, gerçekleşmekte olan medya şirketlerinin birleşmesinin, gözde sitelere erişimi etkin biçimde gerçekleştirecek güce kavuşmaları ile sonuçlanabileceğine ve böylece internetin bilgi ve karşılıklı etkileşim yerine, şimdi olduğundan çok daha fazla alışveriş hizmetine çevirme tehdidi taşıdığını vurgulamaktadır. Ona göre, "henüz devlet denetimindeyken ve internet genellikle bir "süper bilgi aracı" olarak adlandırılırken, ...1990'ların sonunda, internet kimsenin bilmesinin yolla bir hediye olarak özel şirketlere devredildiğinde, bir süper bilgi aracı değil, e-ticarete dönüştü. AOL-Time Warner gibi mega birleşmeler, interneti girdiğinizde sizi, görmek istediğiniz şeye doğru değil, onların gömmek istedikleri şeye doğru çekmelerini sağlayan teknik olanaklar sunuyor." (2002: 212).

Günümüzde yönetimin hiçbir alanı bilgisayar teknolojisi dışında kalmamıştır. Dünün lideri mez durumdadır. Dünyanın lider özel istihbarat ve öngörü firması Stratix kurucusu ve ceo'su olan ve "Gelecek 100 Yıl" isimli çalışmasında gelecekte Türkiye'ye büyük roller öngören çalışmasıyla dikkat çeken Friedman, bu jinin bu önemli aracının, insan mantığında yarattığı dönüşüme de çarpıcı şekilde dikkat çekmektedir. Friedman'a göre, "bilgisayar hem eski teknolojiye den radikal bir çıkışı, hem de mantığa yeni bir bakışı temsil eder. Bir bilgisayarın amacı, sayısal bilgileri, yani rakamları işlemek, yönetmektir. Bilgisayar bir alet olarak eşsiz bir teknoloji ürünüdür bilgisayar. Fakat bütün bu teknoloji müzik, film ve yazılı sözcükler- sayısal hale getirdiği için, aynı zamanda mantığa bakmanın da eşsiz bir yolu olmuştur... Ekranda görülen harflerden müzik parçasına kadar her şey bir rakamdır. Her şey sınırlara ve birlemlere aykırıdır... Tamamen yapay bir dildir... Bilgisayar kültürü aynı zamanda insanı lama olarak barbarcadır. Barbarlığın özü, kültürü, değişim ya da rekabet görmeyecek basit, itici bir güce indirgemektir. Bilgisayar da tasarımı, uygulama tarzı ve gösterdiği gelişmelerle güçlü, ezici bir kuvvet haline gelmiştir. Onun karmaşıklığını düşünecek bir mantık oluşturamaz, mantığının ifade vardır ve kendisini pratik başarı ile gösterir." (2009: 93, 95).

Devlet yönetimi sorunsalı, bir yandan teknoloji ile bu iç içe konumu sürdürebilmek için yoğunlaştırmayı gerektirirken, diğer yandan iki çok önemli sonuç doğurmuştur: Birincisi, teknolojinin hakimiyeti sonucunda, devlet yönetiminin dönüşümdür. İkincisi ise aynı paralelde, yönetimin bir diğer temel bürokraside yaşanan dönüşümdür.

Pratik Devlet Yönetimi

Devlet yönetiminin işaret ettiği "basitlik ve pratiklik", pragmatist görüşlere göre, gelecekteki bir özelliktir ve bizatihi "demokratik" bir kullanışlılığa sahip "pratik demokrasi" anlayışının önemli temsilcilerinden olan Holden, bu anlamda, "doğrudan demokrasi" için işlevsel olabileceğini düşünmekte ve modern dolaysız demokrasinin -izleyicinin bilgisayar klavyesiyle katılımcı devrime dönüşümü gibi yollarla- modern iletişim teknolojileri tarafından mümkün hale getirildiğini düşünmektedir" demek suretiyle bu olumu desteklemektedir (Holden, 2007: 55).

Devlet yönetimi ise teknolojinin bu pratiğe odaklı "barbar" hakimiyetinin devamlılaşmasını, tam da demokrasiye aykırılık olarak olumsuzlamaktadır. Holden'e göre, "Artık siyasal gerçeklik ile manevi teori ve icaplar arasında sıkışık bir devlet. Siyasal gerçeklik ile teknik araçlar arasında sıkışmaktadır. Devlet emrindeki tekniklerin uygulanmasına en elverişli devlet biçimidir... Bu faktörler, parlamenter demokrasiyi mahkûm ediyor. Çünkü modern demokrasinin sırtında, teknik gelişmeyi engelleyen hayli fazla yük almaya müdahil çok sayıda kişi, demokratik mekanizmaların hantallaşması, bir temsili meclisin siyasal tekniği uygulamadaki acizliği, idaredeki teknisyenlerin istikrarına karşılık, parlamento personelinin değişimleri vs. bu faktörlerin sonucu olarak, teknik gelişme genellikle engellenmektedir. Devlet de bu gelişmeye ayak uyduracak biçimleri bulamaz, kullanamaz" (2003: 293).

Holden'e göre, "siyasal iktidar artık tam olarak klasik bir devlet değildir, giderek daha az öyle olacaktır. Karar alma için önemli ölçüde indirgenmiş bir ağırlıkla bir organizasyonlar karışımıdır siyasal iktidar (İndirgenmiştir, tekniklerin karşılıklı etkileşiminde karar almanın çok az yeri vardır). Otomatik makineyi gözetlemekten ve çalışma düzeninde kaldığından emin olmak için bir şey yapmayan bireyin bir otomatik makine tarafından ortadan kaldırılmasına benzetilebilir. Siyasal iktidar, asgari karar almayla işleyen, bir iyi ayarlanmış organizasyon gibidir" (2003: 294).

Devlet yönetiminin, "karar" yetkisini elinden aldığı yönetim, öte yandan da "karar alanı" konusunda yaşanan daralma ile sıkışmaktadır. Sermayenin hakimiyeti, iktidar kurumlarının çok taraflı hale gelmesi ve otorite merkezleşmesi ve yerel yönetimlere kayması, şeklinde yaşanan, egemenlik alanı

dönüşümü, devlet kurumunun "temsili demokrasi" kurgusuna da uyma tadır. Temsili demokrasi egemen bir bütün nosyonuna dayandığından, egemenlik sınırlarının bulanması insanların iradesinin gerçekleştirilmesi sürecinde lirsizliğe yol açmaktadır. Ama Castells, buradan "devletin ortadan kalması sonucunun çıkarılamayacağını, sadece çapının küçüldüğünü, şeklinin değiştiğini düşünmektedir. Ona göre, bütün bu gelişimler, "yeni bir devlet biçimi"ne yol açacak olan yeni bir iktidar geometrisi başlatmıştır. Toplumun aktörleri ve yurttaşların büyük bölümü, çıkarlarının ve değerlerinin teminini, çeşitli yeterlik düzeylerindeki çeşitli kurumlar arasındaki ilişkiler ve stratejiler güderek azami düzeye çıkarmaktadır. Avrupa'da herhangi bir iktidarın yurttaşları, bölgesel otoritelerini, AB ile işbirliği içinde ulusal hükümetlere karşı desteklerse, çıkarlarını savunma şansları da artacaktır... Başka bir deyişle, yeni iktidar yapısına bir ağ geometrisi hakimdir" (2007: 499).

Bu ağ geometrisi, siyasetçiyi/yöneticiyi yönetim ağlarının enformasyon oyunlarına hazır olmaya zorlamaktadır. Bu ağlardan akan bilgiye hakim olmak yönetimin çok yönlü kontrolünü gerektirmektedir. Öte yandan, "yönetimin yerelleşmesi"de hem bu demokratik baskılarla, hem de "yönetimin alanı"nın belirlenmesiyle ilgili olarak öne çıkmaktadır. "Ekonominin yerelleşmesi çağı, aynı zamanda siyasi yönetimin de yerelleşmesi çağıdır. Bu çağda yerel hükümetler, iktidar ve kaynak açıklarını, esneklik ve ağlar oluşturarak telafi etmektedir. Küresel zenginlik ve enformasyon ağlarındaki değişimlerin bir eşi varsa eğer, sadece bu yönetimlerin ağlarında aranmalıdır" (Castells, 2007: 513).

Ünlü stratejist Ohmae, bütün bu ağların oluşturduğu küresel "görünmeyen kıta" olarak tarif etmektedir. "Görünmeyen kıtada sınırlı olmayan ve dağılan zenginliğin miktarı benzersizdir ve elle tutulabilir bir ölçüyle ölçülemez ve dağılımıyla bağlantılı değildir. Yeni kıtadaki çoğaltanlar boyutunda, finansal piyasalar ve teknikler sermaye, mal ve varlıkların akışını (ya da sabit akışları) yöneten ve finansal çoğaltanlar biçiminde katlamaktadır" Yazar, bu kıtadaki ekonomik davranışlar arasındaki fark, parçacık ile dalga arasındaki fark gibidir" demektedir ve şu örneği vermektedir: "Keynesçi iktisatçıların den-sonuç ilişkileri ile yeni kıtaya hükmeden teori arasındaki fark, Heisenberg'in teoremi (neden ile sonuç arasındaki birebir ilişkiler) ile Heisenberg'in teoremi arasındaki fark kadardır. Özellikle "çoğaltanlar" ve piyasa değeri kavramları, bunların ilkelerini izliyor gibi görünüyor. Net değerin ölçümleri olarak bunların sunduğu gerçek mal ve hizmetlerle fazla bir ilgileri yok... Eğer bir şirketin com.un sattığı kitap, kaset, disket vb. malların ya da Priceline'in aracılığıyla uçak biletlerinin vb. değerini ölçerseniz, o zaman bütününüyle finansal değeriyle dayalı bir tür "dalga" ölçümü yapmış olursunuz. "malların değeri" kavramı...

inin değeri" arasındaki fark gerçek dünyada çözümsüz olabilir ama bu gerçek dünyada muazzam etkileri vardır" (2000: 86-87).

siyasetin bir diğer sorunu ise "ağ oyunları"na hazırlık kadar, iletişim çağında "enformasyonel siyaset" in oyunlarına ayak uydurabilmek olmaktır. Castells'e atıfla, "Esasen medya uzamında sembol manipülasyonu ile başlayan enformasyonel siyaset, bu sürekli değişen iktidar ilişkileriyle gayet iyi oturmuştur. Stratejik oyunlar, ısmarlama temsil ve kişiselleşmiş liderlik, sanayi çağında siyasetin başlıca nitelikleri olan sınıf temsilci seferberlik ve parti kontrolünün yerine geçmiştir. Siyaset bir tiyatral nüfuz siyasi kurumlar iktidar mercilerinden ziyade pazarlık ajansları haline gelirken, ...bir anlamda, siyasi sistem, nüfuzdan değilse de iktidardan kalmıştır (2007: 500).

Bürokraside Dönüşüm

İnsanın yönetimi sorunsalını etkileyen bir başka önemli konu ise, yönetimin diğer temel ögesi olan bürokraside yaşanan dönüşümdür. Bilgi hakimiyetli sınıflar arasındaki mavi yakalı/beyaz yakalı ayırımını, beyaz yakalı sınıfa iyice açmış, hatta beyaz yakalılar arasında da yeni hiyerarşik kategoriler oluşturmuştur.

Yeni ivme kazandıran önemli gelişim yine "teknik"ten gelmiştir. "İlerleme kavramını, yüzyıllar boyunca geçirdiği sözel dönüşümler ve pratik uygulamaları karşılaştırmalı olarak değerlendiren Koselleck'e göre, "ilerleme içindeki insan, hangi perspektif olursa olsun, hiçbir siyasetin vazgeçemeyeceği, iktidar bir potansiyel vardır" (2007: 120). İlerleme, genel olarak teknik gelişimle paralel olarak incelenir. Yeni dönemde bürokraside yaşanacak dönüşüme bir kurguyu da 1964 tarihli eserinde Ellul yapmakta ve bu sisteme "biyokrazi" adını vermektedir.¹

Biyokrazi, insanın doğayla ilişkisinde kendi varlığına odaklı bilimsel bir davranıştır. Baechler'e göre, "bilimsel davranış, tıpkı dinsel davranış gibi,

¹ Yazarın bu konuda görüşlerinin net olmadığı ve kavramı kimi yerde, "teknokrazi" ile karıştırarak eleştirdiği, kimi zamansa insanın "biyoloji"si ile ilişkilendirerek olumladığı görülmektedir. Yazar 44. sayfada şöyle demektedir: "Gelecekteki adaptasyon, "biyokrazi" denen bir sisteme göre hesap edilecektir. Bu sistemden kaçış imkansız olacaktır, zira insana dair olan bir bilimsel anlayışla tasarlanacaktır. Bireyin bundan böyle bilince ve erdeme ihtiyacı olmayacaktır; manevi ve zihni donanımları biyokrazinin kararlarına bağlı olacaktır. Şu an için bu insanın nasıl bir şey olacağına dair az bir anlayışımız var. Varlığıyla teknisyen bize bir ipucu veriyor ama kesin olmayan bir ipucudur bu" Öte yandan 429. sayfada ise terim olumlanmakta ve şöyle ifade edilmektedir: "Hayat bilimleri, belli bilgi ve eylem araçlarını bir araya getiren ve sonuçlarını soyut kavramlardan alan tüm doktrinler, insan dünyasını organize etmedeki yetersizliklerini şimdiden gösterdiler. Biyokrazi, yani hayatın temel yasaları uyarınca organizasyon, arkaik kültürlerden kalma çeşitli metafizik anlayış ve sistemlerin hala insan hayatını aşırıldığı bir dönemde tek kurtuluş yolumuzu temsil ediyor."

köklerini insanın kendi varlığının narinliği ile çevresinin yok edici gücü an da fark ettiği uçurumda bulmaktadır. İnsan faaliyetlerinin sabit yönleri biri, bu uçurumu doldurma istikametinde olmuştur: ya çevreye kavramsal rak egemen olmayı amaçlayan entelektüel inşalarla; ya da onlara maddeci rak egemen olmaya ehil teknik geliştirmelerle" (1986: 106-107). Teknik gelişme yarattığı "bilgi artışı"nın, entelektüel yapıya da katkı sağladığı bir gerçektir. Bu makla birlikte, günümüz dünyasında asıl olanın entelektüel inşadan çok teknoloji/teknik inşa olduğu yadsınamaz.

Ritzer, "teknolojinin fetiş haline getirilmesi"nden büyük endişe duymaktadır çünkü bu eğilimin uygarlaşma eğilimiyle iç içe geçmişliği, onurda mülkiyeti de olanaksızlaştırmaktadır. Ona göre, "teknolojiyle bugünkü ilişkimiz abartılı, akıldışı ve patetik bir şeyler vardır. Bunu "teknolojik örtü" ile açıklarız. İnsanlar teknolojiyi meselenin kendisi kendinden bir amaç ya da bir başına var olan bir güç olarak görerek aslında insanoğlunun becerilerinin uzantısı olduğunu unutuyorlar. Araç olan -ve teknoloji insan türüdür- her kalmasının somut aracıdır- bir fetişe dönüşür, çünkü hedef -iyi bir yaşam-lanmış ve insan bilinciyle bağlarını koparmıştır" (2000: 91).

Üstelik bu endişe yalnızca ilkesel olarak teknolojinin fetişleşmesine ilişkin değildir, aynı zamanda teknolojinin doğrudan kendisine ve yol açabileceği sonuçlarına da yönelmektedir. "Belki de büyük savaşlardan ve büyük devrimlerden uzak ama pek çok yeni ve ciddi sorunları olan bir çağa yaklaşıyor gibiyiz. Bunlar arasında teknolojinin yarattığı umacı tehditler... de olabilir" (Lash 1994: 220).

Nitekim tekniğe dayalı bu süreç istihdam yapısında da radikal bir dönüşüme yol açmıştır. Teknolojik ilerlemeler, "mavi yakalı" fabrika işçilerinin yerini masina, ulaştırma, ticaret, bankacılık, araştırma ve eğitim hizmetlerinde çalışanlara artmasına yol açmıştır. "Beyaz yakalılar", "bilgi sektöründe çalışanlar" gibi isimlerle anılan bu grup mavi yakalıları sayıca geride bırakmışlardır. Günümüzde "beyaz yakalılar" içinde yer alan ve "altın yakalı" (gold collar workers) diye adlandırılan farklı bir grup sanayi sonrası toplum aşamasına girmiş ülkelerin istihdam yapısında ağırlık kazanmaktadır. "Beyaz yakalılar"ın en önemli özelliği, yüksek öğrenim görmüş olmaları ve aldıkları teorik bilgiyi problem çözümünde kullanmalarıdır. Avukatlar, doktorlar, mühendisler, muhasebeciler, danışmanlar ve üniversite öğretim elemanları bu grubun bilinen en yaygın örnekleridir." (Dura ve Atik, 2002: 84).

Onların da kendi aralarında derecelenmeleri yine "teknolojik oyuncağına" ile belirginleşmektedir. Ohmae, şu örneği vermektedir: "1980'de Citicorp'un başkanı Walter Wriston, kendisinden sonra başkan olacak kişi olarak John Reed'i seçtiğinden söz etmişti. Reed'in bankacılıktan değil teknolojiden geldiğini biliyordum, o nedenle şaşırılmıştım. "Etrafta o kadar kapalı"

ştin?" diye sordum. "Bankacılığın geleceği" diye yanıtladı Wriston, milyonda biri gibi kısa anlarda belirlenecektir. Bu bir teknoloji oyunu ara teknoloji öğretmek son derece zor bir şeydir. Teknolojiden anla-bankacılığı öğrenmesi çok daha kolaydır." (2000: 83).

Castells, oluşan bu yeni sınıflarda dayanışmanın daha da eridiği yapmaktadır.

re, yeni sınıf ilişkilerini anlamının yollarından biri, Marksçı gele-cilerin kim olduğu ve onların emeğini kimin sahiplendiği sorularıyla ni sistemde, bir "enformasyonel emek" kategorisi oluşmuştur ki, ilişkilendirdiğimizde bu kategori, bilgi çağının "beyaz yaka-ğeri ise niteliksiz olan "jenerik emek" kategorisidir. Yazar bu görü-taylandırır:

c, verimliliğin başlıca kaynağı, bilgi ve enformasyon yeni üretim sü-el malzemesi ve eğitim de emeğin kilit vasfıysa, enformasyonel ka-yeni üreticileri, katkıları şirket, bölge ve ulusal ekonomi için en fazla ip olan bilgi üreticileri ve enformasyon işleyicileridir. Fakat yenilikler inde gerçekleşmez. Yenilik, örgütlerin yönetimi, bilgi ve enformas-nmesi ve mal ve hizmet üretiminin iç içe geçtiği bir sistemin parçası-tanımlandığında bu enformasyonel üreticiler kategorisi çok geniş bir , profesyoneller ve teknisyenler grubunu içerir; bunlar da "kolektif yani birbirinden ayrılamaz çok çeşitli bireysel işçilerin işbirliğinden üretim biçimini oluştururlar. OECD ülkelerinde bu birimler istihdam usun üçte birini oluşturuyor olabilir. Diğer işçilerin çoğu, jenerik gorisinde yer alıyor ve yerleri makineler ya da jenerik emeğin başka afından alınacak olabilir. Pazarlık güçlerini korumak için üreticilere vardır. Fakat enformasyonel üreticilerin onlara ihtiyacı yoktur: Bu iformasyonel kapitalizmde yeni bir çatlaktır, sanayi toplumundaki nişmasından arta kalanların yavaş yavaş erimesine yol açmaktadır

ümümüzde bilginin "sermaye" niteliği kazanması, Alvin Ward Gouldner i "kültür sermayesi" olarak adlandırılmakta, "teorik bilgi sahibi olan lişmiş toplumlarda yeni bir siyasal güç merkezi" oluşturarak, ekono-tekni ve sanat alanlarında elindeki bu sermaye ile kilit merkeze yük-te işaret etmektedir. Bu sermayeye sahip olanların da yeni bir "kültür si" sınıfı yarattıklarını ileri süren yazar, "Bu sınıfa güç ve etkinlik ka-kültür sermayesi maddi olmayıp sembolik nitelikte olduğundan alı-amdaki sermayeden ve doğrudan doğruya toplum ve iktidar ilişkile- olduğu için de mesleki eğitim ve beceri anlamındaki beşeri sermaye-ı olduğunu; günümüzdeki kültür burjuvazisinin geleneksel sermaye

sahibi burjuvaziye karşı mücadele verdiğini" ileri sürmektedir" (Dura ve İ. 2002: 39).

Bu teorinin çeşitli sosyologlar tarafından eleştiriye uğraması ve "bilgi sermayesi"nin bir "beşeri sermaye" olup olmadığı tartışmalarına ilaveten, Martin ve Ivan Szelenyi adlı yazarlar, bu yaklaşımların bir sentezini önermişlerdir. Onlara göre, yüksek öğrenimli sınıfın sahip olduğu teorik bilginin pratik, diğeri sembolik iki yönü vardır. Pratik yönü 'beşeri sermaye' yönünde bilgi sınıfına kazanç, bilgi yönü ise otorite ve güç sağlar. 'Bilgi sınıfı', bu yazarlara göre, 'sermaye'sinin birinci yönü ağır bastığında geleneksel burjuvaziye uzlaşır, ikinci yönü ağır bastığında onunla çatışır." (Alpay, 1985: 13-18).

Castells bu sorunun yanıtını ararken, artı değerın sahiplenilmesi mekanizmasının biraz daha karmaşıklaştığını doğrulamaktadır. "Öncelikle istihdam ilişkileri bireyselleşme eğilimindedir, bu da her üreticinin farklı bir strateji yapacağı anlamına gelir. İkincisi, giderek artan sayıda üretici kendi çalışma süreçlerini kontrol etmekte, özel yatay çalışma ilişkilerine girmekte, büyük ölçüde, piyasa güçlerine tabi, fakat piyasa stratejilerine göre hareket eden bağımsız üreticiler haline gelmektedir (2007: 498). Üçüncüsü, kazanç tam da küresel nüfusun zengin kesimleri tarafından beslenen küresel finans piyasalarının girdabına kapılmaktadır, dolayısıyla onlar da kolektif sermaye sahipleridir, bu yüzden de sermaye piyasalarının performansını belirleyici hale gelmişlerdir. Bu koşullar altında bu son derece bireyselleşmiş toplumlarla, küresel finans ağlarının kolektif kapitalisti arasında bir sınıf çatışması olduğunu düşünmek zordur. Kuşkusuz bireysel üreticiler de, geniş jenerasyonlar gibi, üretim sürecinin başında olanlar tarafından sıklıkla sömürülmede ve sömürülmektedirler. Fakat emeğin parçalanması, işin bireyselleşmesi ve sermayenin küresel finans devrelerine yayılması, sanayi toplumunun sınıf yapısının tedricen silinip gitmesine yol açmıştır. Kore'den İspanya'ya kadar, bazıları işçiler ve örgütlü emek tarafından başlatılmış güçlü toplumsal hareketler vardır, olacaktır. Fakat bunlar sınıf mücadelesinin değil, çıkar gruplarının taleplerinin ve/veya adaletsizliğe karşı başkaldırının ifadeleridir" (Castells, 2007: 499).

BİLGİ YÖNETİMİNDE VERİ KORUMA

Tarihten günümüze gelen bilginin kayıt edildiği ortamlar da çok değişmiştir. Mağara duvarlarına nakşedilen resimlerden, yüzyıllara dayanan kitaplara ve oradan her gün büyüyen şaşırtıcı depolama kapasiteleriyle yarı otomatik sınır tanımayan teknolojik ürünlere -disket/cd vb- bilginin/verinin korunması da bir diğer önemli sorunsaldır.

"Bilgi hiçbir zaman derli toplu desteler halinde ayağımıza gelmemişti. Edindiğimiz bilginin ne gibi içerimleri olduğu raporlanarak bize sunulması da bir diğer önemli sorunsaldır."

eriğini açık seçik belirten etiketler konmamıştır; bu yüzden beynimi dolanıp duran kamyonlar dolusu bilgi çoğu zaman gerektiği gibi amıştır; yüklerin gerektiği gibi ilgi göreceklere hedeflere ulaştırılan yükün küçük parçalara ayrılabilmesi gerekir. Beyindeki trafik sıkının birinci nedeni budur... Doğru algı ayarı kullanmak, algı mekaniz-rektiğinde ayrıntıları sınırsızca yakalayacak, gerektiğinde geniş panade edecek şekilde çalıştırmak, bir sanattır, hem de bütün sanatların ve arıların temelini oluşturan bir sanat." (Zedlin, 2000: 429).

e, bilginin korunması bakımından kitap ve diğer basılı materyaller ile uhafaza edildiği kütüphanelerin önemi hala sürmekte ise de çağın gelişimleri ve dijitalleşmiş bilgi, bu alanda inanılmaz bir perspektif si yaratmaktadır. Özellikle bilginin ekonomik varlığı ve yönetilebilirni çağın yeni yöntemlerini kıyasıya kullanarak gerçekleştirmektedir.

BİLGİNİN EKONOMİDE KULLANIMI

siyasetin etkilediği/etkilendiği bir önemli alan var ki o alanın neresel girdisi bilgidir. O alan da kuşkusuz ekonomidir. "Pazardan kayticari muhasebe ihtiyacı, ticaretin yaygınlaşmasıyla, uzaktaki gelişmede daha sık ve doğru bilgiyi gerektirir oldu. Bu yüzden eski ticari olaşımı, 14.yüzyıldan itibaren bir tür profesyonel haberleşme sistemitü. Belirli günlerde yollanan kuryelerle başlayan ilk postaları, tüccarlar açları için örgütlemişlerdi. Büyük ticaret şehirleri aynı zamanda haber un merkezleriydiler. Haber dolaşımının sürekliliği, en az mal ve kıyık dolaşımının sürekliliği kadar vazgeçilmezdi. Borsaların oluşmasıyla ve basının, sürekli temasın ve sürekli haberleşmenin kurumlaşması anlara rastlar. Gene de tacirler için mahremiyeti profesyonelce garantis bir sistem; şehir ve sarayların kalem odaları için de yönetim içi bir ne sistemi hala yeterliydi. Haberın kamusallaşması her iki tarafın da ildi." (Habermas, 1997: 76, 77). Ancak günümüzde bilginin bu şekilde n korunabilmesi hiç de kolay değildir, ulaşılabilirlik çapraz gelişen öntemle mümkün kılınmıştır.

ominin bilgi gereksinimi ve kullanımı ise giderek artmaktadır. Kuşkuimüzde araçsal bilginin en çok kullanıldığı alan ekonomidir. Peter a göre, "Temel ekonomik kaynak -ekonomistlerin terimini kullanacak üretim aracı'- artık ne sermaye, ne doğal kaynaklar (ekonomistlerin lediği şey) ne de 'emek'tir. Kaynak artık bilgidir ve hep öyle olacaktır." ucker, 1993: 8'dan aktaran Hardt ve Negri, 2001: 304).

ık Hardt ve Negri bu yaklaşımı eleştirirken yeni bir boyuta dikkat çeDrucker'ın anlamadığı bilginin verili bir şey değil, üretilmiş bir şey e üretiminin de yeni tür üretim araçları ve emeğin gerekli olduğu-

dur... önceki dönemde araçlar belli işlerle ilgiliydi... Buna karşılık, kendini bütün faaliyetleri yürütebilecek bir evrensel araç, daha doğru zi araç olarak sunar. O halde, üretimin bilgisayarlaşmasıyla emek soymaya doğru yol alır... Üretimin mekandan bağımsızlaşması ve ser artan hareketliliği yönündeki bu eğilimler mutlak değildir ve önemli limler de vardır, ama sözü edilen eğilimler geliştikçe emeğin pazarlık yıflar... Ekonominin postmodernleşmesi ya da enformatikleşmesine üretici süreçlerin ve mekanların merkezsizleşmesi ve küresel dağılım üzerindeki denetimin aynı oranda merkezileşmesini kıskırtır. Üretim kezkaç kuvveti denetimin merkezileşme eğilimi tarafından dengelen açıdan bakıldığında, üretim sistemlerine içkin bilgisayar ağları ve teknolojileri işçilerin bir merkezden, uzak bir yerden sıkı bir gözetim altında tutulması imkanı yaratır." (2001: 304-309).

Castells ise iletişim teknolojilerinin kullanımıyla, sistemin nasıl değiştiğini çok güzel açıklamaktadır: "Küresel finans piyasaları ve onların ağları gerçek kolektif kapitalisttir, bütün birikimlerin anasıdır... Küresel ağları enformasyonel kapitalizmin sinir merkezleridir. Bu ağların hisseselerin, bonoların ve para birimlerinin değerini belirler, tasarruf sahiplerine, yatırımcılara, şirketlere ve ülkelere felaket ya da iyi haber getirir. Piyasaya dayalı stratejik manevralar, çokkültürlü kaynaklardan gelen kalabalık psikolojisi ve küresel çaptaki sermaye akışlarının etkileşiminin giderek daha karmaşıklaşmasının yol açtığı beklenmedik sonuçların bir bileşimiyle yön değiştirir, manipüle edilir ve dönüştürülür. Ekonomistler bu piyasa davranışını oyun teorisine dayanarak modellemeye çalışırken, akılcı beklenti örüntüleri bulma yönündeki kahramanca çabaları finans sihirbazlarının bilgisayarlarına indirilir ve bilgi yeni bir rekabet kazanacak şekilde, bilinen yatırım örüntülerinde yenilikler yapmak için kullanılır." (2007: 495-496).

"Günümüzde bilgi teknolojisi sistemleri verimlilik ölçmede önemli ve üstünlükler sağlamaktadır. Bu sistemler vaka kütüklerinden ve diğer kaynaklardan veri analizi gereğini azaltır, verilerin olayın gerçekliğini lardan derlenmesini sağlar ve veri analizini kolaylaştırır. Ayrıca kültürlerinin aylık, hatta haftalık raporlar halinde elde edilmesi sağlanabilir." (Yükkılıç, 2004: 61).

"1990'lardan sonra bilgi ve iletişim teknolojilerinin işletmelerdeki kullanımı, yüksek verimlilik artışı ve özellikle inovasyona yönelik yatırımlarda yüksek katma değerli alanlarda faaliyet gösteren girişimcilerin sayısının ve istihdamın gelişmesine buldukları katkı ile yerel ekonomiyi destekleyen bir motor işlevi gördüğü gözlenmektedir. Şüphesiz aynı dönemde azalan keziyetçi yönetim anlayışının hakimiyet kazanmasının da bu sürecin olumlu katkısı bulunmaktadır." (Sayın, 2007: 347).

nyon iki şekilde ortaya çıkmaktadır. İnovasyonun "teknoloji itmeli" "teknoloji itmeli" olarak ortaya çıkabilmektedir. Yeni fikirler sayesinde ortaya çıkan teknoloji ve üretim düzeyinde artışa neden olmakta, böylece iyi ürün/süreçlerin ortaya çıkmasını mümkün kılmaktadır. İnovasyonun, pazarda meydana gelen talep artışından da kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Pazarın ve toplumun değişen ihtiyaçları, firmaları o ihtiyaçlara cevap vermesi için ürün/süreçler geliştirmeye zorlamakta ve böylelikle de yenilikler ortaya çıkarır" (TEPAV-TOBB-BAGEV, 2007: 10).

İnovasyonun iş dünyasındaki bu dönüşümü ve teknolojinin özellikle bilişim teknolojilerinin gelişimine paralel olarak ortaya çıkan sonuçların beklendiği ölçüde gerçekleşmediğine dair uyarılar da bulunmaktadır (Yıldızoğlu, 2002: 79).

İ EDİNME HAKKI KONUSUNDA YASAL DÜZENLEMELER

İnovasyonun bu gerçeklere karşın, karşıt baskıları da göz ardı etmek doğru değildir. İnovasyonun bilgiye ilişkin veriyi ve hızı artırması yanısıra ulaşılabilirliği artırması ve bu yönüyle yukarıda da değinilen demokratik boyutu, yönünde insan odaklılığın -hiç olmazsa söylemsel bazda- yaygınlık kavramıyla birlikte, daha fazla talep edilir olmasına yol açmıştır.

Demokratik ülkelerde, "bilinçli şekilde karar verebilmek için, bir yurttaşın çevreleyen dünyayı derinlemesine ve yakından tanımaya ihtiyacı vardır. Bilgisizlikle yetinmek, demokrasiyi yadsımaktır, onu bir hayaletle döktürür." (Maalouf, 2009: 145). Ülkemizde de bu sürecin olumlu yansımaları bulunmaktadır.

21. yüzyılın zorlamalarıyla içsel dinamikler gözetilerek, gerekse AB mevzuatı gibi dış dinamiklerin etkisiyle, kamu yönetiminin demokratikleşme süreçlerine de önemli bir yanıt üreten Bilgi Edinme Yasası, açıklığı temel prensip olarak ele almaktadır." (Firat, 2005).

112 sayılı Bilgi Edinme Kanunu 09/10/2003 tarihinde kabul edilmiş ve 2003 tarih ve 25269 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Kanunun amacı şeffaf ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkeleriyle vatandaşların olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve düzenlemektir.

112 sayılı Kanununun 31. maddesi gereğince hazırlanan Bilgi Edinme Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik ise 2004 tarih ve 25445 sayılı Bakanlar Kurulu kararı doğrultusunda 2004 tarih ve 25445 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

112 sayılı Kanuna dayanılarak oluşturulmuş Bilgi Edinme Kurulu ise yasa karşısındaki şeffaflık ve şeffaflık refleksleri terk etmek istemeyen kamu kurumlarını şeffaflıkla kararlarıyla hayli işlevsel bir rolü yürütmektedir.

- mund (1998), *Postmodern Etik*, (Çev. Alev Türker), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- ray (1999), *Toplumu Yeniden Kurmak*, (Çev. Kaya Şahin), Metis Yayınları, İstanbul.
- el J. (1999), "İmajın Bir Tarihi: Sahte Olaylardan Asıl Gerçeğe", *Yüzyılın Sonu*, İls (Ed.). 2.Baskı, İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- riz (2004), *Kar Amacı Gütmeyen Örgütlerde Verimlilik*, MPM Yayınları: 680, Ankara.
- uel (2007), *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür (Üçüncü Cilt: Binyılın* ev. Ebru Kılıç), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- am (2002), *Amerikan Müdahaleciliği*, (Çev. Taylan Doğan-Barış Zeren), 5. Baskı, yınları, İstanbul.
- leşme Özel İhtisas Komisyonu Raporu", *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, DPT,
- Atik, Hayriye, (2002), *Bilgi Toplumu, Bilgi Ekonomisi ve Türkiye*, Literatür Yayınla-
tul.
- ry (1999), *Postmodernizmin Yanılsamaları*, (Çev. Mehmet Küçük), Ayrıntı Yayınla-
tul.
- (2003), *Teknoloji Toplumu*, (Çev. Musa Ceylan), Bakış Yayınları, İstanbul.
- Paul (1995), *Akla Veda*, (Çev. Ertuğrul Başer), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- (2005), "Bilgi Edinme Yasası ve Sicil Bilgisi", *Mali Hukuk Temmuz-Ağustos*, Ankara.
- sorge (2009), *Gelecek 100 Yıl (21. Yüzyıl İçin Öngörüler)*, (Çev. İbrahim Şener, Enver
Pegasus Yayınları, İstanbul.
- rancis (1998), *Güven (Sosyal Erdemler ve Refahın Yaratılması)*, (Çev. Ahmet Buğ-
ş Bankası Yayınları, Ankara.
- rancis (1999), *Tarihin Sonu ve Son İnsan*, (Çev. Zülfü Dicleli), 2.Baskı, Gün Yayın-
l.
- han (Ed.). (1999), *Yüzyılın Sonu*, 2. Baskı, İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- urgen (1997), *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü*, (Çev. Tanıl Bora, Mehmet Sancar)
Yayınları, İstanbul.
- el; Negri Antonio (2001), *İmparatorluk*, (Çev. Abdullah Yılmaz) Ayrıntı Yayınları,
l.
- Eric (1996), *Kısa 20.Yüzyıl*, (Çev. Yavuz Alogan), Sarmal Yay., İstanbul.
- y (2007), *Liberal Demokrasiyi Anlamak*, (Çev. Hüseyin Bal), Liberte Yayınları, Ankara.
- aderic (1994), "Postmodernizm ya da Geç Kapitalizmin Kültürel Varlığı", *Postmo-
ı (Jameson, Lyotard, Habermas)*, N. Zeka (Haz.). (Çev. Güleğül Naliş vd.), 2.Baskı,
yınları, İstanbul.
- Ahmet Ali (1995), *Bu Dünyayı Yaşamak*, İmge Kitabevi, Ankara.
- einhardt (2007), *İlerleme*, (Çev. Mustafa Özdemir), Dost Kitabevi, Ankara.
- nin (2009), *Çivisi Çıkmuş Dünya*, (Çev. Orçun Türkay), 7. Baskı, YKY, İstanbul.
- n (1994), *Modern Çağın Sonu*, (Çev. Mehmet Harmancı), 2. Baskı, Sabah Kitapları,
al.
- (2003), *Yeni Ortaçağ*, (Çev. Mehmet Ali Ağaoğulları), İmge Yayınevi, Ankara.
- richi (2000), *Görünmeyen Kıta*, (Çev. Zülfü Dicleli), Türk Henkel Yayınları, İstanbul.
- o, (1990), *Yalnızlık Dolambacı*, (Çev. Bozkurt Güvenç), 3.Baskı, Cem Yayınları, İ-
- rl (1989), *Açık Toplum ve Düşmanları (Cilt II) Hegel, Marx ve Sonrası*, (Çev. Harun
pe), 2. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- rge (2000), *Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek (Tüketim Araçlarının Devrimleşme-
ev. Şen Süer Kaya)*, Ayrıntı, İstanbul.

- Ryan, M. (2000), *Postmodern Siyaset, Modernite Versus Postmodernite*, (Çev. ve Der. Küçük), 3. Baskı, Vadi Yayınları, Ankara.
- Sagan, Carl (1999), *Karanlık Bir Dünyada Bilimin Mum Işığı*, (Çev. Miyase Göktepe), TÜBİTAK, YKY, İstanbul.
- Sayın, Meral (2007), "Yerel Ekonomik Kalkınma Modeli Olarak GAP_GİDEM Projesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, 7-8 Eylül 2006 ODTÜ-TEPAV, ODTÜ Fakültesi Yayını, Ankara, s. 345-357.
- TEPAV-TOBB-BAGEV (2007), *Yenilik, İşbirliği ve Girişimcilik Batı Akademi Bilgi Burdur-Isparta, İBBS TR61 KOBİ'lerinin Tutumlarının Değerlendirilmesi*, Murat Çu, Onur Sungur (Ed.), Ankara.
- Tepe, Harun (1998), "Bir Felsefe Dalı Olarak Etik", *Doğu-Batı*, 1(4), Ankara.
- Thurow, Lester (1997), "Kapitalizmin Geleceği (Bugünün Ekonomik Güçleri Yarınını Nasıl Şekillendiriyor?)", *Çağdaş Bakışlar Dizisi: 14*, (Çev. Serpil Demirel, İven), *Sabah Kitapları*, İstanbul.
- Tourraine, Alain (2000), *Birlikte Yaşayabilecek miyiz*, (Çev. Olcay Kunal), YKY, İstanbul.
- Vassaf, Gündüz (1996), *Cehenneme Övgü*, (Çev. Ömer Madra, Zehra Gencosmanoğlu), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Yıldızoğlu, Ergin (2002), *Dinozorun Kuyruğu*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Zedlin, Theodor (2000), *İnsanlığın Mahrem Tarihi*, (Çev. Emine Özsayar), 2. Baskı, İstanbul.